

ՀԱՅ ԳԻՐՔԸ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՒԵՐՆԵՐՈՒ ԴԻՄԱՅ

Գիրքը իբրեւ բովանդակութիւն՝ գիտելիք թէ գեղարուեստ, անժամանցելի ու անփոխարինելի էոյթ է: Այդպէս էր երեկ, այդպէս պիտի մնայ վաղը: Իսկ մշակոյթը իբրեւ ազգապահպան զէնք ու վահան դաւանող հայութեան համար, գիրքը հանդիսացաւ այն հոգեւոր խարիսխը, որուն վրայ կերտուեցաւ Հայ Միտքը: Գիրքէն ճառագայթող լոյսը, տպագրութեան բարիքին շնորհիւ հետզհետէ դարձաւ սեփականութիւնը զանգուածներուն: Յատկապէս ԺԹ դարու հայոց ազգային զարթօնքը անկարելի պիտի ըլլար առանց տպարաններու ու հրատարակիչներու լայն ցանցին: Վեցնետիկով մեկնարկած հայ տպագրութիւնը շատ արագ ստացաւ համազգային բնոյթ, եւ Հայ Գիրքը զգեցաւ արդիական տարագ ու ստանձնեց վերանորոգ առաքելութիւն: Ան հայ լուսատրութեան տուաւ նոր թափ, իսկ աշխարհասփիտ հայութեան մէջ յառաջացուց գաղափարական ներդաշնակութիւն: Հոսկ, հայ տպագիր գիրքը դարձաւ մեր ազգային ինքնութեան վերահաստատման գործօն:

Կը հաւատանք, որ այդ գիտակցութիւնն էր որ մղեց Յակոբ Մեղապարտը ձեռնարկելու հայ գիրքի տպագրութեան, կիւսենայերկեան գիտէն հինգ տասնամեակ ետք:

Սակայն այսօր հայ գիրքի տպագրութեան 500ամեակը կը նշենք այնպիսի պահու մը, երբ ընդհանրապէս հարցականի տակ կ'առնուին տպագիր գիրքին ոչ միայն ապագան, այլեւ կենսունակութիւնն ու նպատակայարմարութիւնը: Արդարեւ, քսանամեակէ մը ի վեր, տեղեկատուական արհեստագիտութեան արագ զարգացումին հետեւանքով, կեանքի գրեթէ բոլոր մարզերուն մէջ արձանագրուեցան ուղենշային զարգացումներ: Համացանցը լի է ել-գիրքերով, ստեղծուած են եթերայնացած գրադարաններ, որոնք անընդհատ կը համալրուին հին եւ նոր գիրքերու թուայնացած տարբերակներով: Ասոնց դիւրամատչելիութիւնը, արագ հասանելիութիւնը, փոքրագոյն ծաւալը, «զոյս ընծայման» անսահմանափակ միջոցները եւ այլ գործօններ ել-գիրքին կ'ապահովեն կայուն ու յարաճուն ապագայ մը:

Գիրքը «սրբազան» հռչակած Ազգ մը, որ իր տան մէջ անոր տրամադրած է ամէնէն պատուաւոր անկիւնը, որուն մատենագիրները սուրբեր հռչակուած են՝ շօշափելի գիրքէն անշօշափելիին անցումը ինչպէ՞ս պիտի կատարէ ու ընկալէ: ԻԱ դարուն ինչպիսի՞ գիրք պիտի հրամցնենք նոր սերունդներուն, արդեօք տեղեկատու-

ական արհեստագիտութեան արագ թափալքին համաքայլ պիտի ընթանա՞յ հայերէնը, ի՞նչ է ճակատագիրը տպագիր թէ ձեռագիր միլիոնատոյ գիրքերուն: Հարցումներ են ասոնք, որոնց համար միանշանակ պատասխան մը տալը հեշտ չէ: Այս հարցադրումները իբրեւ մարտահրաւեր կանգնած են ազգային կրթական, մշակութային, գրական իւրաքանչիւր պատասխանատուի դիմաց:

Տպագիր գիրքէն ել-գիրք անցումը անխուսափելի գործընթաց կ'ենթադրէ, որուն իրագործումը ունի հետեւողական, երկարաժամկէտ, անընդհատ ու հանգրուանային բնոյթ: Եթէ ժամանակի առումով հայ գիրքի թուայնացման առաջին քայլերը գրեթէ զուգընթաց էին համաշխարհային փորձին հետ, այդուհանդերձ, այսօր շեշտակիօրէն տարերայնութիւն մը կը նկատուի հայ գիրքի թուայնացման գործընթացին մէջ: Եթէ վերոյիշեալ քայլերը շարունակեն սահմանափակուած մնալ անհատական, մասնակի նախաձեռնութիւններու ծիրին մէջ, ապա դժուար թէ կարենանք քայլ պահել տեղեկատուական արհեստագիտութեան արագ թափալքին հետ: Հայ անցեալի մշակութային ժառանգութիւնը ապագայ սերունդներուն հասու դարձնելու, անոր պահպանումը նոր հիմքերու վրայ դնելու համար, անհրաժեշտ է Հայ Միտքի բերքին թուայնացումը իրագործել ազգովին համակարգուած ճիգով ու կորովի նախանձախնդրութեամբ:

Սոյն մարտահրաւերներուն դիմաց ազգովին տոգորուելու ենք Յակոբ Մեղապարտի խիզախութեամբ, զինուելու՝ անոր տեսլականով, արդի արհեստագիտութեան միջոցներով ապահովելու համար Հայ Գիրքին ու Գիրքին յարատեւութիւնը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հայր Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կոստեան

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Արտա Էքմէքճի (ի պաշտօնէ) - Արշալոյս Թովալեան - Արմէն Իրմէշլեան - Անդրանիկ Տազետեան (պատասխանատու քարտուղար)

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՄԱՐՄԻՆ

Սիլվիա Աճեմեան - Ժիրայր Դանիէլեան - Երուանդ Երկանեան - Հրանոյշ Խառատեան - Մուրատ Հասրաթեան - Հրաչ Զիլինկիրեան - Սկրտիչ Յ. Պուլտուրեան - Մեղա Տատոյեան - Սուզըն Փեթի - Պերճ Ֆազլեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՀՀԴ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՑԻՉ

Արծուի Բախչինեան

THE ARMENIAN BOOK VIS-À-VIS NEW CHALLENGES

The book as content, knowledge and literature is timeless and irreplaceable. It will remain so for the future. For the Armenians who proclaim culture to be the sword and shield of Armenian preservation, the book has been the spiritual anchor upon which the Armenian mindset has been constructed. In due time through the printing press, the light reflected from the book was acquired by the masses.

One can barely imagine the Armenian national revival of the 19th century without the comprehensive web of Armenian printing houses and publishers. Indeed, soon after its beginning in Venice, Armenian printing took on a pan-Armenian character and the Armenian alphabet took its modern form and renewed its mission. Armenian printing generated new thrust to Armenian illumination, and conceptual harmony among the Armenians spread all over the world. In fact the Armenian book reinforced Armenian national identity.

We believe that Hagop Meghabard, the pioneer of Armenian publishing, grasped the pivotal role of the printing press and embarked on his vision of Armenian printing some five decades after the invention of the printing press by Gutenberg.

Nonetheless, the 500th anniversary of Armenian printing is being celebrated today under circumstances, which raise questions regarding the future of the printed book, its objectives and viability.

Indeed, due to the speedy development of IT professionalism in the last twenty years, in almost all aspects of life, important developments have taken place. The internet is full of e-books and several e-libraries, which are being enriched with old and new digitized books. The accessibility, small size and numerous advantages as well as other factors assure the steady and sustainable development of the e-book.

One may wonder how Armenians will perceive and react to the transformation of the tangible book into a virtual book. Armenians proclaimed the book as "sacred", considered their scribes as saints and allocated the most venerable corner of their house to the book. What type of books are we going to offer to the new generations? Will the Armenian e-book keep pace with universal information technology developments? What will be the fate of the millions of printed books and manuscripts?

It is not easy to come up with a consistent answer to these questions. They stand as challenges for every educator and cultural or literary figure.

The transition from the printed book to the e-book is a multi-stage process that requires consistent, long-term and non-stop efforts. The first steps of digitizing Armenian books coincided by and large with the initial steps of the IT revolution. Currently, however, the Armenian effort seems to be at an elementary stage, unlike the universal effort. If these Armenian efforts continue to fall within the limited sphere of individual and partial initiatives, then it will be almost impossible to keep pace with the fast track of IT development.

In order to make Armenian cultural heritage accessible to future generations, and in order to put on a new basis the preservation of Armenian heritage, digitizing the products of the Armenian mind through a nation-wide coordinated effort, determination and vigor is essential.

Faced with these challenges we, in a pan-Armenian effort, ought to inspire ourselves with the daring spirit of Hagop Meghabard. We need to mobilize ourselves with his vision in order to secure the continuation of the Armenian alphabet and book, by means of modern IT methods.

EDITOR IN-CHIEF

The Very Rev. Father Antranik Granian

EDITORIAL BOARD

Antranik Dakessian (executive secretary) - Arda Ekmekji (ex-officio) - Arshalouyse Topalian - Armen Urneshlian

CONSULTATIVE BODY

Sylvia Agemian - Megerditch H. Bouldoukian - Seta B. Dadoyan - Berj Fazlian - Murad Hasratian - Hranush Kharatian - Susan Pattie - Jirayr Tanielian - Hratch Tchilingirian - Yervand Yerkanian

Representative in Armenia

Artsvi Bakhchinyan